

NE/MULTILINEARNE

ie
písan

Outipo

◉ Aristoteles považuje za najdôležitejšiu zásadu pri zostavovaní diela sled udalostí, teda dodržiavanie linearity a každé dielo, aby bolo krásne, musí sa teda skladať zo začiatku a za ním nasledujúceho stredu a konca.

◉ Podľa Aristotela je nutné, aby sa diela: „ani nezačínali čímkoľvek, ani nekončili čímkoľvek, ale aby sa spravovali uvedenými zásadami... Krása totiž vyplýva z veľkosti a usporiadania.“

TA NETLINEARI

- ◉ Roland Barthes: *S/Z*:
- ◉ "V tomto ideálnom texte je mnoho sietí, ktoré na seba vzájomne pôsobia bez toho, aby jedna prevyšovala zvyšné, tento text je galaxiou označujúcich, nie štruktúrou označovaných, nemá začiatok, je reverzibilný, prístup k nemu získavame viacerými vstupmi, z ktorých žiaden nemôže byť vyhlásený za hlavný, kódy, ktoré vlastní sú rozšírené tam, kam len oko dovidí, nie sú určené..."
- ◉ Michel Foucault :
Archeológia vedenia:
- ◉ „hranice knihy nie sú nikdy presne vymedzené, pretože je zachytená v systéme referencií na iné knihy, iné texty, iné vety: je nódou v sieti... sieti referencií".

- ◉ Gilles Deleuze a Félix Guattari:
- ◉ *Tisíc pľošín*
- ◉ „Rizóm nemá začiatok ani koniec, vždy iba stred, z ktorého rastie a ktoré šíri... V kontraste k systémom, ktoré majú jedno alebo viac centier s hierarchickými módmí komunikácie a vopred určenými cestami, rizóm je neurčujúcim systémom bez centra, bez hierarchie, bez vodcu a bez organizačnej pamäte alebo centrálného automatu, definovaný čisto iba cirkuláciou štátov.“

- ◉ "Ouvroir de Littérature Potentielle," /
- ◉ "Workshop for Potential Literature"

- ◉ Založené v Paríži v roku 1960 spisovateľom Raymondom Queneauom a matematikom Francoisom Le Lionnaisom a mala pôvodne 10 členov

- ◉ Prepája literatúru s matematikou- autori si zadávajú rôzne obmedzenia pri písaní (kompozičné, dejové, štruktúrne)

- ◉ Podľa OULIPA tieto obmedzenia vyvolávajú kreativitu – textové obmedzenia sú výzvou a preto uvoľňujú predstavivosť autora a nútia lingvistický systém a žáner vystúpiť z jeho klasického spôsobu fungovania

- ◉ Oulipskí autori sú:

„rats who must build the labyrinth from which they propose to escape“

AKTIVITA OULIPA

- 2 kategórie:
- Identifikácia, rehabilitácia starých literárnych foriem – analytická snaha
- Vytváranie nových foriem – syntetická snaha

RAYMOND QUENEAU
(CENT MILLE MILLIARDS DE POÈMES)

[http://www.growndodo.com/wordplay/ouliipo/10
%5E14sonnets.html](http://www.growndodo.com/wordplay/ouliipo/10%5E14sonnets.html)

10^{14}

10 sonetov po 14 veršov

- Potencialita
- Literárne šialenstvo a kánon
- Tradícia a experiment
- Dielňa
- Formálne obmedzenia
- Matematika
- Aleatorika a anti-aleatorika
- Scriptor Iudens, lector Iudens
- Prvým postulátom potenciality je tajomstvo, ktoré je skryté a povzbudenie objavovania

POTENCIALITA

- ◉ Queneau: Potential literature is „the search for new forms and structures that may be used by writers in any way they see fit.“
- ◉ François Le Lionnais: „The Oulipo’s goal is to discover new structures and to furnish for each structure a small number of examples.“
- ◉ Cent Mille Millions de poèmes:
 - ◉ - prezentuje analytické úsilie, pokus o oživenie tradičných foriem písania literatúry s presne stanovenou štruktúrou – sonet ako kodifikovaná lyrická básnická forma
 - ◉ Reflektuje syntetický aspekt Oulipa – vytvorenie novej poetickej formy – tu ide o kombinatorickú formu – hoci tradičná metrickosť ostáva zachovaná (**abab cdcd efef gg**), schéma rýmov a syntaktické a sémantické štruktúry sa musia prispôbiť novým formálnym pravidlám
 - ◉ Stotisíc miliárd sonetov nikto neprečíta v živote – preto tie neprečítané ostávajú v štádiu potenciality

- Invokácia literárneho šialenstva na zabrzdenie inovácie a uchovanie hegemónie kánonu?
- Oulipo ako „literárne geto“
- Ich záujem o takéto lit. šialenstvo a literárne marginálie
- Šialenec alebo heteroklit?
- André Blavier tvrdí, že tu je „šialenstvo“ nepejoratívne
- Blavier: kritéria literárneho šialenstva:
 - Spisovateľ musí byť „preukázaný za šialenca“
 - Musí byť ignorovaný kritikmi a verejnosťou
 - Diela musia byť vydané v tlači
 - Má byť bohatý malomeštiak (inak by si to nemohol dovoliť vydat)
- Písanie ako prax, dobrovoľná aktivita
- Perec – nevenoval sa žiadnej šialenejšej aktivite než písaniu

TRADÍCIA A EXPERIMENT

- ◉ Radikálne odmietnutie a subverzia tradičných literárnych noriem
- ◉ Inklinovanie aj k starším formám stojacim mimo kánon
- ◉ Le Lionnais: „Occasionally, we discover that a structure we believed to be entirely new had in fact already been discovered or invented in the past, sometimes even in a distant past. We make a point of honor to recognize such a state of things in qualifying the text in question as 'plagiarism by anticipation'. Thus justice is done, and each is rewarded according to his merit.“
- ◉ Tradícia: experimentovanie s formou, literárne cvičenie
- ◉ Nový prvok: potencialita
- ◉ Rouboud: „explorácia formy sonetu je pre Queneaua praktickým spôsobom „demonštrácie“ vzhľadom na obmedzenia

DIELŇA

- ◉ Queneau hovorí, že Oulipo zamýšľa vypracovať „celý arzenál, z ktorého si básnik môže vybrať keďkoľvek si bude chcieť utiecť z takzvanej inšpirácie“

FORMÁLNE OBMEDZENIA

- ◉ Le Lionnais tvrdí, že existuje celá škála obmedzení, od minimálnych k maximálnym:
- ◉ „Every literary work begins with an inspiration (at least that 's what its author suggests) which must accomodate itself as well as possible to a series of constraints and procedures that fit inside each other like Chinese boxes. Constraints of vocabulary and grammar, constraints of the novel (division into chapters, etc.) or of classical tragedy (rule of 3 unities), constraints of general versification, constraints of fixed forms (as in the case of rondeau or sonnet), etc.“
- ◉ 3 stupne obmedzení:
 - Minimálne – obmedzenia jazyka textu
 - Stredné – obmedzenia žánru a lit. Noriem
 - Maximálne – vedome prepracované a dobrovoľne prijaté (princíp Oulipa)

OBMEDZENIA FORMÁLNE

- ◉ George Perec: „princíp lipogramu je detsky jednoduchý; jeho aplikácia však dokáže byť veľmi ťažká“
- ◉ Roubaud postuluje 2 princípy v Oulipo dielach:
 - „Text napísaný podľa obmedzenia musí hovoriť o danom obmedzení“ – obmedzenie je princíp, nie spôsob
 - „Text napísaný podľa matematického obmedzenia musí obsahovať dôsledky matematickej teórie, ktorú ilustruje“
- ◉ Jean Lescure: „to čo sa Oulipo pokúšalo demonštrovať bolo, že tieto obmedzenia sú vhodné, veľkorysé a sú v skutočnosti literatúrou samotnou“

- Oulipo demonštruje komplementaritu literatúry a matematiky
- Pytagoras: číslo je podstatou všetkého, a že každú reláciu možno vysvetliť matematicky
- Platón tvrdí, že geometria je základom všetkej vedomosti (dôsledky pre estetiku)
- Leonardo: estetika matematiky a matematika estetiky
- Descart, Pascal, d'Alembert – spisovatelia a matematici
- Schopenhauer – podobnosť poetickej a matematickej konceptualizácie
- Lautréamont (*Poésies*) – „poézia je geometriou par excellence“
- Ezra Pound: „poézia je druhom inšpirovanej matematiky“
- Scott Buchanan – *Poetry and Mathematics*
- *Oulipo*: Jacques Roubaud, Claude Berge, Paul Braffort

AKIJLWAMEJLWIM

MATEMATIKA

- ◉ Kombinatorika – miesto súhry literatúry a matematiky
- ◉ Paul Fornel – relácia počítač a spisovateľ:
 - ◉ Typ 1: autor – počítač – dielo
 - ◉ Typ 2: autor – počítač – dielo – počítač – čitateľ
 - ◉ Typ 3: autor – počítač – čitateľ – počítač – dielo

ALTEATORIKA -ANTI-ALTEATORIKA

- ◉ Oulipo je anti-náhoda, potencialita je neistá, ale nie je vecou náhody
- ◉ „Vieme presne všetko, čo sa môže stať, ale nevieme, či sa to stane“
- ◉ Oulipo proti surrealismom, ktorí vyzdvihujú aleatorickosť a nevedomie

- ◉ Italo Calvino: *Prose and Anticombinatorics*:
- ◉ „This clearly demonstrates, we believe, that the aid of a computer, far from replacing the creative act of the artist, permit the latter rather to liberate himself from the slavery of a combinatory search, allowing him also the best chance of concentrating on this 'clinamen' (vychýlenie smeru) which, alone, can make the text a true work of art.“

SCRIPTOR LUDENS LUDENS

- Hravosť, ludická výmena medzi autorom a čitateľom
- Objavovanie
- Queneau – čítanie ako vedomý, dobrovoľný akt dekódovania
- Román by mal byť ako cibula – hierarchia hermetizmu

Queneau: „Why shouldn't one demand a certain effort on the reader's part? Everything is always explained to him. He must eventually tire of being treated with such contempt.“

○ Jacques Bens:
„N'existe-t-il que la littérature pour les lecteurs qui ne savent pas lire?“

Hra je centrálnou pre literatúru a v širšom význame pre estetický zážitok

- ◉ Rekurzívna literatúra
- ◉ Kombinatorická literatúra
- ◉ Lipogram – text, ktorý funguje bez 1 písmena

POZA OULIPO

Oupeinpo (Ouvroir de Peinture Potentielle)
- využíva kódy a matrice, izomorfizmy, transpozíciu, rotáciu, symetrie, inklúziu, skryté správy, nadstavenie, kombinatorické diela, maľba zavretými očami, telefónom atď.

○ Oulipopo (Ouvroir de Littérature Potentielle)

○ Ou-x-po (Ouvroir de x Potentielle)

❖ Ourchipo (Ouvroir d'Architexture Potentielle)

○ Oubapo (Ouvroir de Bande Dessinée Potentielle) - komix

○ Oucuiipo (Ouvroir de Cuisine Potentielle)

○ Ouhistpo (Ouvroir d'Histoire Potentielle)

○ Oumathpo (Ouvroir des Mathématiques Potentielle)

○ Oumupo (Ouvroir de Musique Potentielle)

○ Ouphopo (Ouvroir de Photographie Potentielle)

○ Outrapo (Ouvroir de Tragédie Potentielle)

○ Ougrapo (Ouvroir du Design Graphique Potentiel)

OULIPO NA NETTE

<http://www.drunkenboat.com/db8/oulipo/feature-oulipo/index.html>

LITERATURA

- ◉ ARISTOTELES. *Poetika*. s. 29. In: Landow, G.: Hypertext 2.0, Baltimore: The John Hopkins University Press, 1997. 353 s. ISBN 0-8018-5585-3, s. 181.
- ◉ BARTHES, Roland. *S/Z*. s. 5-6. In: Landow, G.: Hypertext 2.0, Baltimore: The John Hopkins University Press, 1997. 353 s. ISBN 0-8018-5585-3, s. 3.
- ◉ DELEUZE, G., GUATTARI. F. *Tisíc plošín: Kapitalizmus a schizofrénia*. s. 21. In: Landow, G.: Hypertext 2.0, Baltimore: The John Hopkins University Press, 1997. 353 s. ISBN 0-8018-5585-3, s. 40.
- ◉ FOUCAULT, M. *Archeology of Knowledge and the Discourse on Language*. s. 23. In: Landow, G.: Hypertext 2.0, Baltimore: The John Hopkins University Press, 1997. 353 s. ISBN 0-8018-5585-3, s. 3.
- ◉ MOTTE, Warren. *Oulipo: A Primer of Potential Literature*. Trans., ed. Warren Motte. University of Nebraska Press, 2007. ISBN 1-56478-187-9.